

Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2015

Romke Kleefstra

Sovon-rapport 2015/51

Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2015

Romke Kleefstra

Sovon-rapport 2015/51
Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Vereniging Natuurmonumenten

Colofon

© Sovon 2015

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurmonumenten

Wijze van citeren: Kleefstra R. 2015. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2015. Sovon-rapport 2015/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Illustratie omslag: Jonge Bruine Kiekendief (1 juli 2015; voorkant), open bergeendennest (11 juni 2015; achterkant), duinen tussen strand en Oosterkwelder (30 april 2015; rug kaft). Alle foto's in dit rapport zijn gemaakt door de auteur.

Opmaak: John van Betteray

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding en dankwoord	3
2. Werkwijze en omstandigheden in 2015	4
2.1. Doel van de inventarisaties	4
2.2. Methode en veldwerk steekproefgebieden	4
2.3. Integrale meeuwentelling	4
2.4. Tellingen Eider	4
2.5. Weersomstandigheden	5
3. Resultaten	7
3.1. Soorten en aantallen	7
3.2. Broedvogelaantallen 1998-2015	7
3.3. Kolonievogels Schiermonnikoog	9
3.4. Soortbesprekingen	9
4. Literatuur	11
Bijlagen	12
Bijlage 1. Aantallen Eiders op Schiermonnikoog	12
Bijlage 2. Soortkaarten	13

Samenvatting

Sinds 1998 worden op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog alle soorten broedvogels gemonitord in vier vaste proefvlakken. Daarmee wordt de aantalsontwikkeling van karakteristieke en algemene broedvogelsoorten van duinen en kwelders gevolgd. De steekproefgebieden (675 ha) liggen ten oosten van de Stuifdijk en ten noorden van het pad dat over de Oosterkwelder loopt, en strekken zich tot waar de begroeide kwelder overgaat in de zandvlakte van de Balg.

In vergelijking met 2014 werden minder soorten vastgesteld binnen de steekproefgebieden: 41 tegenover 47 (tabel 4). Soorten die vorig jaar wel als

broedvogel aanwezig waren, maar nu ontbraken zijn Slechtvalk, Kievit, Velduil, Tuinfluiter, Zwartkop, Spotvogel, Bosrietzanger en Tapuit. Veel algemene soorten kwamen in aantallen voor die passen binnen de marges van de voorgaande jaren. Soorten die talrijker waren in 2015 waren Grauwe Gans, Oeverzwaluw, Sprinkhaanzanger, Heggenmus en Rietgors.

De integrale tellingen van Eiders, Kleine Mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen laten voor alle drie soorten enig herstel zien. Het is afwachten of deze ontwikkeling zich voort zal zetten.

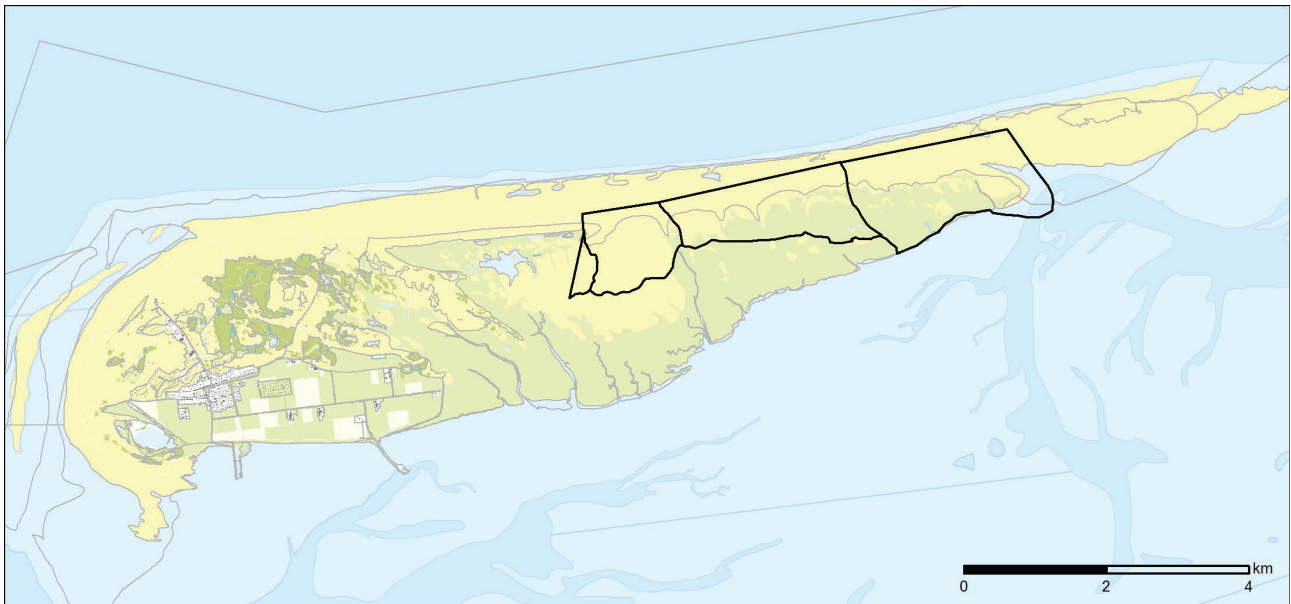
1. Inleiding en dankwoord

Sinds het voorjaar van 1998 worden op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog vier vaste steekproefgebieden op alle soorten broedvogels geïnventariseerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland, in opdracht van Vereniging Natuurmonumenten. De vier steekproefgebieden (675 ha in totaal) liggen ten oosten van de Stuifdijk en ten noorden van het pad dat over de Oosterkwelder loopt, en strekken zich uit tot de Balg (figuur 1). De inventarisatie van de gebieden werd evenals in 1998 en de periode 2006-2014 uitgevoerd door de auteur van dit rapport, werkzaam bij de vereniging Sovon.

In dit rapport worden niet alleen de resultaten van de inventarisaties in het voorjaar van 2015 beschre-

ven en de trends door de jaren heen, ook gaat aandacht uit naar aanvullende tellingen van Eiders en meeuwen.

Voor het aandragen van informatie en de immer hartelijke ontvangst op de Knuppeldam gaat dank uit naar alle medewerkers van Natuurmonumenten. Hulp in het veldwerk werd verkregen van Jan Harthoorn (eidertellingen), Erik Jansen en Kees Oosterbeek (beide meeuwentellingen). Allen dank! De wadvogeltelgroep van Schiermonnikoog wordt bedankt voor het uitvoeren van een gedifferentieerde eidertelling op 23 mei. Petra de Goeij bedankt voor het doorgeven van de aantallen broedparen Lepelaars op Schiermonnikoog.

Figuur 1. Ligging van de vier steekproefgebieden op de Oosterkwelder, Schiermonnikoog.

2. Werkwijze en omstandigheden in 2015

2.1. Doel van de inventarisaties

Het monitoren van broedvogels in de vier vaste steekproefgebieden op Schiermonnikoog sinds 1998 heeft als doel de verspreiding en de aantallen territoria in kaart te brengen. Daarmee wordt de aantalsontwikkeling van karakteristieke en algemene broedvogelsoorten van duinen en kwelders gevolgd.

2.2. Methode en veldwerk steekproefgebieden

Bij het verzamelen en interpreteren van de broedvogelgegevens wordt gewerkt conform de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP; van Dijk & Boele 2011). In de vier steekproefgebieden worden alle soorten gekarteerd, afgezien van de Eider waarvoor aparte tellingen worden georganiseerd (zie § 2.3). Evenals in de voorgaande jaren werden twee tellingen van Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw uitgevoerd. Gegevens werden ingevoerd in en geïnterpreteerd met het programma Autocluster.

In totaal werden vijf integrale inventarisatieronden door de steekproefgebieden gemaakt, die in totaal 47 uur en 25 minuten in beslag namen, ofwel 4,2 minuten per hectare.

Tabel 1. Tijdsinvestering in de steekproefgebieden op Schiermonnikoog in 2015.

Ronde	Datum	Begin	Eind	Totaal
1	13 april	06:20	14:20	08:00
2	01 mei	05:50	15:00	09:10
3	20 mei	05:15	14:30	09:15
4	11 juni	15:15	17:40	02:25
	12 juni	04:45	13:15	08:30
5	02 juli	04:30	14:35	10:05

2.3. Integrale meeuwentelling

Na een complete telling in 2006 bleven integrale meeuwentellingen op Schiermonnikoog uit tot 2014 (Kleefstra 2014). Toen werd het hele eiland op 19 en 20 mei 2014 geteld op aanwezige meeuwenparen. Daarbij werden kolonies bezocht, adulte vogels geteld en het waarschijnlijke aantal paren berekend conform Van Dijk & Boele (2011). Evenals vorig jaar werd deze telling ook in het voorjaar van 2015 uitgevoerd, opnieuw op 19 en 20 mei en opnieuw door de auteur van dit rapport en Erik Jansen.

2.4. Tellingen Eider

In de periode 1999-2006 zijn jaarlijks integrale eilandtellingen van Eidereenden georganiseerd op Schiermonnikoog. Het gaat hier grotendeels om zogenaamde gedifferentieerde tellingen (Duiven & Zuidewind 1995). Bij deze methode worden drie verschillende groepen Eiders onderscheiden in het veld: subadulte mannetjes (2^e kalenderjaar vogels), adulte mannetjes en adulte vrouwtjes. Jonge vrouwtjes zijn lastig te onderscheiden van adulte vrouwtjes, zodat dit achterwege wordt gelaten. Bij deze tellingen wordt er vanuit gegaan dat het aantal mannetjes en vrouwtjes gelijk is. Van het aantal vrouwen dat geteld is, wordt het aantal jonge mannen afgetrokken als correctie voor de jonge (2 kj) vrouwen die niet apart zijn geteld, maar naar alle waarschijnlijkheid wel aanwezig waren. Wat dan overblijft is een groep volwassen vrouwen die niet broedt. Deze groep wordt van het aantal adulte mannetjes afgetrokken. Wat uiteindelijk overblijft is een groep adulte mannen waarvan wordt aangenomen dat hun vrouwtjes op het nest zitten. Samengevat gaat het om de volgende formule:

$$N \text{ broedende } \text{♀♀} = N \text{ adulte } \text{♂♂} - (N \text{ ♀♀} - N \text{ jonge } \text{♂♂})$$

De methodiek is overigens niet in alle jaren standaard toegepast. In 1999 en 2000 werden per seizoen twee gedifferentieerde tellingen uitgevoerd; één eind april, de andere half mei (de Boer 2000). Van die twee tellingen werden de gemiddelden berekend. In 2001 werd geen gedifferentieerde telling uitgevoerd, maar werden alleen volwassen mannetjes geteld (Kleemann 2001). In de jaren 2002-2006 werden alleen gedifferentieerde tellingen uitgevoerd halverwege mei (Oosterhuis *in serie*). Het jaar 2002 vormt hierop een uitzondering. Er werden toen twee tellingen uitgevoerd (1 mei en 17 mei), waarvan het gemiddelde werd genomen, overeenkomstig met 1999 en 2000 (Oosterhuis 2003a). De aantalsopgave van 2006 is een schatting op basis van het totale aantal Eiders op Schier tijdens een hoogwatertelling halverwege mei. In 2009, 2010 en 2011 werden twee tellingen uitgevoerd, evenals in de eerste jaren (Kleefstra 2010). Om een goede methodische aanpak van eidertellingen in de Waddenzee te bediscussieren is in 2012 een volledige set van vier tellingen uitgevoerd, ofwel twee gedifferentieerde tellingen en twee vrouwtjestellingen, conform tellingen elders in de Nederlandse Waddenzee (Kleemann & Kleefstra 2012). Evenals de twee voorgaande broedseizoenen werden in 2015 wederom twee gedifferentieerde tellingen uitgevoerd op respectievelijk 29 april en

23 mei, aangevuld met een jongentelling op 3 juli. De tellingen op 29 april en 3 juli werden uitgevoerd door de auteur van dit rapport, die op 23 mei door de wadvogeltelgroep van Schiermonnikoog.

2.5. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2015 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 2 zijn enkele variabelen samengevat.

De winter die vooraf ging aan het voorjaar was zacht, nat en zonnig. Met een gemiddelde temperatuur van 4,1 °C tegen een langjarig gemiddelde van 3,4 °C, ging deze als vrij zacht de boeken in. Vooral december en januari waren zacht, februari week niet veel af van het langjarig gemiddelde.

Maart was qua temperatuur normaal, zonnig en droog. In het noorden was maart zacht. Het grootste deel van de maand was een hogedrukgebied bepalend voor het weer. Aan het einde van de maand nam de wisselvalligheid sterk toe en was het af en toe zeer onstuimig, met op 31 maart storm aan zee met ook boven land (zeer) zware windstoten. Het aantal

Tabel 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in maart-juli 2015, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

Maand	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2015	Ref	2015	Ref	2015	Ref
Maart	6,2	6,2	158	125	59	68
April	9,0	9,2	242	178	22	44
Mei	12,4	13,1	222	213	51	61
Juni	15,6	15,6	241	201	33	68
Juli	18,4	17,9	225	212	92	78

dagen met regen en de hoeveelheid regen bleven beperkt. Maart was uiteindelijk een zonnige maand met weinig regionale verschillen.

April was zeer zonnig, droog en aan de koude kant, met (grote) regionale verschillen. Door een heersende noordelijke stroming was in het noorden van het land april veelal te koud. Doordat hogedrukgebieden bepalend waren voor het weer, bleef de totale hoeveelheid neerslag beperkt.

Mei was vrij koel, vrij droog en vrij zonnig. De maand begon koel, lokaal kwam de temperatuur 's nachts onder het vriespunt. Tot het einde van de maand kwam het nog regelmatig tot vorst aan de grond. Daarna volgde een wisselvallige, vaak

Naderende regenbui vanuit het westen boven de Oosterkwelder op 19 mei 2015.

winderige, periode, waarin de temperatuur opliep. Op 11 mei werd de eerste zomerse dag van het jaar genoteerd (>25 °C). Daarna werd met een overheersende westenwind weer vrij koele lucht van zee aangevoerd. De temperatuur bleef daarbij vooral in het noorden op de meeste dagen onder normaal steken, vaak in combinatie met een stevige wind. De meeste neerslag viel tijdens onweersbuien rond 5 mei en op een natte dag op 19 mei. Het zonnigst was het aan de kust, het noordoosten was het minst zonnig.

Juni kende een normale temperatuur en was droog en zonnig. Wel was het temperatuurverloop grillig, waarbij enkele korte periodes met warm tot zeer warm weer werden afgewisseld door langere periodes waarin de temperatuur rond of beneden normaal lag. Ook in juni was er 's nachts nog sprake van vorst aan de grond, door een combinatie van weinig neerslag en de aanvoer van heldere, koele lucht. Een groot deel van de maand werd het weer bepaald door hogedrukgebieden waardoor de hoeveelheid regen regionaal beperkt bleef. De meeste regen viel tijdens

(onweers)buien op 5, 12, 21 & 22 juni. Vooral de eerste helft van juni was zonnig, rond de langste dag was het juist uitgesproken somber.

Juli begon met een voortzetting van een hittegolf die op 30 juni begon. De hittegolf, een opeenvolgende periode van minstens vijf zomerse dagen (maximumtemperatuur 25,0 °C of hoger), waarvan minstens drie tropische (maximumtemperatuur 30,0 °C of hoger), duurde in totaal zes dagen, en eindigde op 6 juli. Dat maakte van de laatste inventarisatieronde en de telling van jonge Eiders een bloedhete onderneming. Na de hittegolf draaide de wind naar overwegend westelijke richtingen en verliep de rest van de maand over het algemeen koeler en wisselvalliger met vooral aan het einde van de maand temperaturen onder normaal. Daarbij was er evenals het hele voorjaar meer wind dan normaal, waarbij op 25 juli een zware zomerstorm van zuidwest naar noordoost over het land trok. Voor de zuidwest- en westkust werd een weeralarm afgegeven, in diverse andere provincies gold code oranje (extreem weer).

3. Resultaten

3.1. Soorten en aantallen

In het voorjaar van 2014 werden verspreid over de vier steekproefgebieden 41 soorten broedvogels

vastgesteld, waarvan er zeven op de Rode Lijst staan (Hustings *et al.* 2004). Het gaat om Tureluur, Visdief, Koekoek, Veldleeuwerik, Nachtegaal, Graspieper en Kneu (tabel 3).

Tabel 3. Vastgestelde soorten en aantallen territoria in de steekproefgebieden 11, 12, 13, en 14, inclusief het totaal aantal voor alle vier plots en de dichtheid per 100 hectare in 2015.

telgebied	11	12	13	14	Tot.	N/100 ha	telgebied	11	12	13	14	Tot.	N/100 ha
Grauwe Gans	4	10	28	6	48	7,11	Zwarte Kraai	0	0	1	0	1	0,15
Soepgans	0	1	0	0	1	0,15	Koolmees	0	0	1	0	1	0,15
Nijlgans	1	2	2	0	5	0,74	Veldleeuwerik	50	24	12	2	88	13,04
Bergeend	10	11	8	1	30	4,44	Oeverzwaluw	2	21	0	0	23	3,41
Wilde Eend	1	0	2	0	3	0,44	Tjiftjaf	0	0	1	0	1	0,15
Fazant	0	4	11	2	17	2,52	Fitis	1	4	20	2	27	4,00
Lepelaar	0	5	0	0	5	0,74	Braamsluiper	0	1	8	1	10	1,48
Bruine Kiekendief	0	4	4	0	8	1,19	Grasmus	2	7	23	2	34	5,04
Scholekster	72	14	2	0	88	13,04	Sprinkhaanzanger	0	4	8	3	15	2,22
Kluut	2	0	0	0	2	0,30	Rietzanger	0	0	7	4	11	1,63
Wulp	7	6	5	1	19	2,81	Winterkoning	0	0	15	3	18	2,67
Tureluur	11	0	0	0	11	1,63	Merel	0	0	2	0	2	0,30
Kokmeeuw	51	0	0	0	51	7,56	Nachtegaal	0	0	0	1	1	0,15
Stormmeeuw	19	11	0	0	30	4,44	Blauwborst	0	0	1	0	1	0,15
Kleine Mantelmeeuw	85	2191	364	98	2738	405,63	Roodborsttapuit	1	3	3	1	8	1,19
Zilvermeeuw	292	685	100	6	1083	160,44	Heggenmus	0	3	6	1	10	1,48
Visdief	8	0	0	0	8	1,19	Witte Kwikstaart	1	0	0	0	1	0,15
Holenduif	0	2	1	0	3	0,44	Graspieper	34	31	25	5	95	14,07
Houtduif	0	0	2	0	2	0,30	Kneu	0	0	2	1	3	0,44
Koekoek	0	0	1	0	1	0,15	Rietgors	2	1	20	3	26	3,85
Kauw	14	41	6	1	62	9,19							

3.2. Broedvogelaantallen 1998-2015

In vergelijking met 2014 werden minder soorten vastgesteld binnen de steekproefgebieden: 41 tegenover 47 (tabel 4). Soorten die vorig jaar wel als broedvogel aanwezig waren, maar nu ontbraken zijn Slechtvalk, Kievit, Velduil, Tuinfluiter, Zwartkop, Spotvogel, Bosrietzanger en Tapuit. Voor Slechtvalk en Velduil geldt dat geen territoria binnen de steekproefgebieden werden gevonden, maar beide soorten waren wel het gehele voorjaar elders op de

Oosterkwelder te vinden. Vermoedelijk ging het bij beide soorten om één territorium.

Veel algemene soorten kwamen in aantallen voor die passen binnen de marges van de voorgaande jaren, hoewel Wulp, Kokmeeuw en Visdief beduidend schaarser waren. Soorten die talrijker waren in 2015 waren Grauwe Gans, Zilvermeeuw, Oeverzwaluw, Sprinkhaanzanger, Heggenmus en Rietgors. Opvallend is het territorium van de Blauwborst in 2015. De soort werd eenmaal eerder vastgesteld, namelijk in 1998.

Tabel 4. Soorten en totaalantallen territoria van broedvogels in de steekproefgebieden 11, 12, 13 en 14 op Schiermonnikoog in de periode 1998-2015. In 2011 bleven inventarisatie uit. Rode Lijstsoorten zijn vet weergegeven.

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2012	2013	2014	2015
Grauwe Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	12	22	18	48
Soepgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	5	5	3	3	2	1
Brandgans	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	2	2	6	5
Bergeend	28	38	48	43	44	36	29	27	28	49	28	22	48	51	56	30	30
Krakeend	2	0	1	0	0	1	1	0	0	0	2	4	0	0	0	0	0
Slobeend	0	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wilde Eend	5	5	6	4	3	3	4	5	0	1	3	7	3	1	4	4	3
Soepeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Kwartel	0	0	2	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fazant	8	15	9	6	4	6	5	7	++	8	6	4	12	13	16	15	17
Kl. Zilverreiger	0	0	0	2	1	0	6	10	7	17	12	4	0	0	0	0	0
Lepelaar	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2	6	0	0	1	5
Br.Kiekendief	2	1	2	4	2	2	3	3	4	4	2	3	6	8	10	10	8
Bl. Kiekendief	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Torenvalk	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slechtvalk	0	0	0	0	(1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Scholekster	49	149	113	197	120	109	93	79	91	45	57	82	126	88	92	86	88
Kluut	12	22	5	17	20	23	18	52	13	7	1	0	0	0	1	0	2
Bontbekplevier	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strandplevier	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kievit	7	4	3	6	8	11	12	11	6	5	9	9	2	0	2	1	0
Wulp	16	19	17	16	15	13	11	13	15	11	18	11	20	21	24	27	19
Tureluur	4	2	2	2	3	2	6	4	0	2	5	4	6	3	4	10	11
Kokmeeuw	725	23	1	575	135	152	7	237	50	260	12	4	11	22	31	129	51
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stormmeeuw	16	112	43	190	27	25	31	44	65	57	28	25	45	21	38	23	30
Kl. Mantelmeeuw	2883	2696	1933	5482	2280	2108	2432	2194	3098	3821	3179	4884	2863	3705	2177	2871	2738
Zilvermeeuw	3061	2931	2416	6009	3240	2511	1802	1207	1879	2304	2082	1884	2258	2365	726	344	1083
Gr. Mantelmeeuw	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote Stern	0	+	+	1	0	550	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Visdief	155	83	1	675	100	165	10	334	141	15	0	1	0	26	36	56	8
Noordse Stern	4	+	+	4	0	15	0	69	9	12	0	0	0	0	2	0	0
Holenduif	8	5	12	3	5	4	5	4	6	2	2	2	2	4	4	6	3
Houtduif	3	7	11	3	7	4	4	9	-	0	1	0	1	3	0	2	2
Koekoek	3	4	3	1	1	1	1	2	0	0	1	0	0	1	0	1	1
Velduil	0	0	0	0	1	1	1	1	2	1	1	3	2	1	3	1	0
Ekster	1	3	6	4	2	1	2	2	1	1	0	1	0	2	0	0	0
Kauw	27	20	35	68	31	25	24	15	24	32	28	38	44	61	50	51	62
Zwarte Kraai	1	0	1	4	2	2	3	3	0	0	1	0	1	0	0	2	1
Koolmees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Veldleeuwerik	49	61	82	86	82	62	54	49	65	81	66	71	77	80	94	87	88
Oeverwaluw	0	0	2	0	0	0	0	3	0	0	0	0	2	2	0	13	23
Tjiftjaf	0	0	0	1	0	0	2	0	-	0	1	0	1	3	2	4	1
Fitis	15	23	29	8	21	14	17	19	-	20	19	24	23	29	31	39	27
Braamsluiper	0	3	2	1	1	1	4	2	3	7	3	1	3	2	2	4	10
Grasmus	9	16	8	11	12	9	16	21	15	12	11	12	22	32	26	36	34
Tuinfluitier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0
Zwartkop	0	0	0	0	1	1	3	1	0	0	0	1	1	2	0	1	0
Sprinkhaanzanger	7	3	7	5	10	12	10	12	8	6	6	11	8	5	6	11	15
Spotvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	2	1	2	0
Bosrietzanger	3	1	0	1	0	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kleine Karekiet	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Rietzanger	2	1	6	1	2	4	10	6	2	4	9	11	16	9	10	16	11
Winterkoning	8	7	11	13	17	21	26	20	-	13	11	14	14	18	21	21	18
Merel	3	1	0	1	0	0	0	0	-	3	2	1	1	0	1	1	2
Zanglijster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Nachtegaal	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	2	0	1	1	2	1
Blauwborst	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Roodborsttapuit	3	1	2	3	2	2	1	1	0	0	1	3	2	3	5	7	8
Tapuit	3	3	3	3	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Heggenmus	0	1	2	2	3	1	1	0	1	1	1	2	4	6	6	8	10
Witte Kwikstaart	0	0	0	4	2	2	2	2	-	0	0	8	6	0	1	1	1
Graspieper	59	51	58	75	60	52	61	66	53	81	75	68	88	94	67	85	95
Vink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Kneu	4	2	5	3	4	3	6	5	1	2	2	0	3	5	1	3	3
Rietgors	13	6	11	6	7	8	11	12	5	14	18	10	12	14	16	18	26
Totaal	7203	6323	4899	13544	6282	5965	4743	4589	5593	6901	5711	7241	5758	6720	3595	4060	4591
Aantal soorten	39	38	39	44	42	41	44	44	27	34	40	39	40	38	39	47	41

3.3. Kolonievogels Schiermonnikoog

Zoals in § 2.3 omschreven, werden in 2014 en 2015 sinds lange tijd weer alle meeuwenkolonies geteld. De resultaten daarvan staan in tabel 5, inclusief kolonievogels als Lepelaar, sterns en Oeverzwaluw. Na een voorlopig dieptepunt in 2014 namen zowel Kleine Mantelmeeuw als Zilvermeeuw weer wat toe, hoewel er wel flinke verschuivingen op de Oosterkwelder te zien waren. Zo nam de Zilvermeeuw veel sterker toe binnen de vaste steekproefgebieden dan daarbuiten, terwijl Kleine Mantelmeeuwen veel talrijker waren op de lage kwelder tussen de 3^e en 4^e slenk, maar voorbij de 4^e slenk op de lage kwelder juist veel schaarser waren.

Tabel 5. Aantallen kolonievogels op Schiermonnikoog tijdens integrale tellingen in 2001, 2006, 2014 en 2015. Voor 2015 is de tellingen van Oeverzwaluwen onvolledig.

	2001	2006	2014	2015
Aalscholver	0	0	20	26
Lepelaar	192	208	239	230
Kokmeeuw	6921	612	185	52
Stormmeeuw	839	479	67	74
Kleine Mantelmeeuw	10.668	10.568	7036	7601
Zilvermeeuw	10.212	5045	1454	2107
Visdief	1364	311	77	58
Noordse Stern	45	9	0	4
Oeverzwaluw	51	50	38	>64

3.4. Soortbesprekingen

Eider

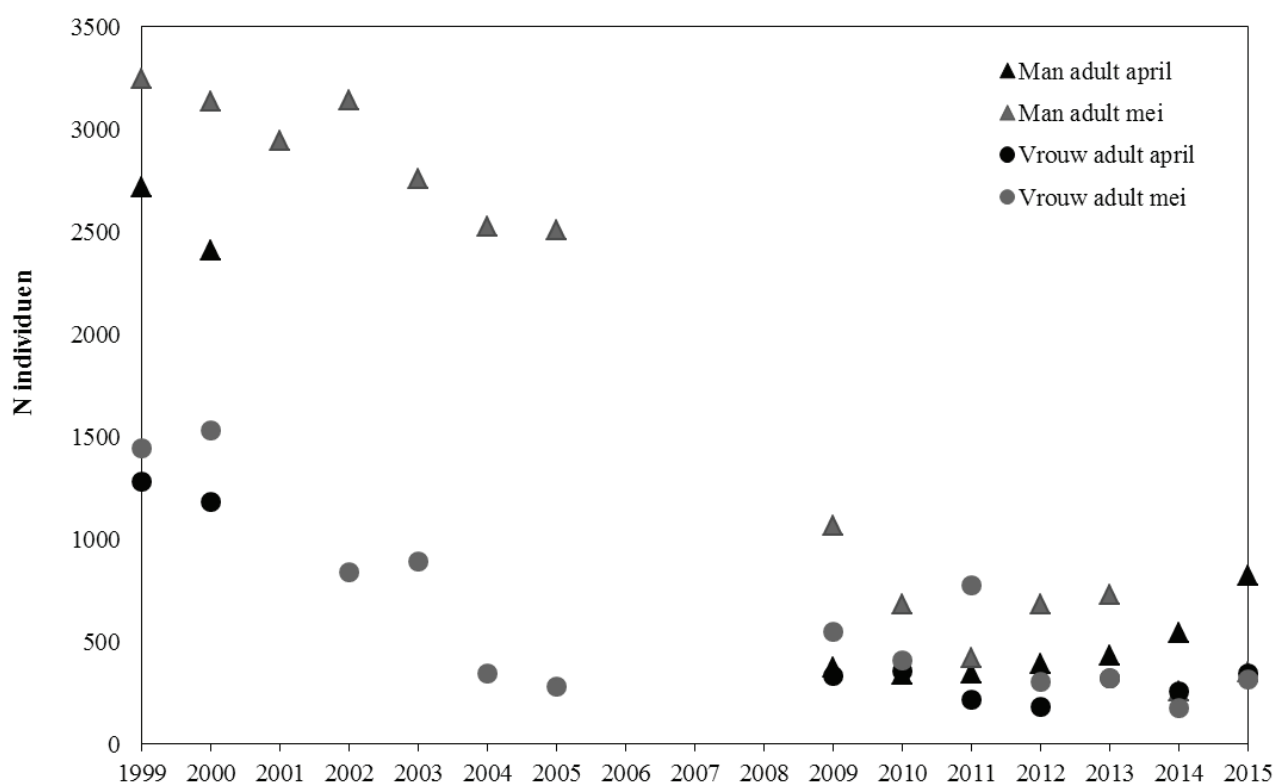
De aantallen Eiders die de afgelopen jaren integraal werden geteld op Schiermonnikoog staan weergegeven in bijlage 1. De getelde aantallen adulte mannen en vrouwen zijn uitgezet in figuur 3. Wanneer we kijken naar de laatste jaren dan lijkt zich voorzichtig een herstel aan te dienen. Het maximumaantal getelde mannetjes is het hoogste sinds 2009, dat van de vrouwtjes het hoogste sinds 2011, terwijl het berekende aantal broedende vrouwen het hoogste is sinds 2010. Toch houdt het nog steeds niet over en blijven de aantallen uitzonderlijk laag in vergelijking met de periode 1999-2005. De jongentelling begin juli leverde een totaal van 388 juveniele Eiders op.

Lepelaar, 5 territoria

Binnen de steekproefgebieden werden 5 territoria van de Lepelaar vastgesteld. Op 11 juni werd een nest met 3 eieren gevonden in telgebied 11, op bijna exact dezelfde plek als een jaar eerder. Op 2 juli bevonden zich 3 pullen in dit nest en lagen er nog vier andere nesten nabij met respectievelijk 1x2, 2x3 en 1x4 ei.

Bruine Kiekendief, 8 territoria

Met in totaal 8 territoria werden iets minder paren vastgesteld dan in de twee voorgaande broedseizoenen. In zeven territoria werd een nest gevonden. Hierin werden gemiddeld 4,6 ei per nest gelegd (spreiding 4-6 ei). Van de 32 gelegde eieren kwamen

Figuur 2. Aantallen adulte Eiders tijdens tellingen in april en mei 1999-2015, voor zover beschikbaar (zie ook bijlage 1).

Jonge, vliegvlugge Buine Kiekendief bij het nest dat zich bevond midden tussen de duindoorns (2 juli 2015).

29 uit. Daarvan bereikten 26 jongen het vliegvlugge stadium (gem. 3,7 per paar). Onder de jongen was een klein overschot aan mannetjes: 14 man tegen 11 vrouw. Op één nest in een cluster aan duindoorns na, kwamen alle paren tot broeden in riet.

Slechtvalk, geen territorium

In 2014 werd een broedpoging van een paartje Slechtvalken vastgesteld dat in de eifase mislukte (Kleefstra 2014b). In 2015 was gedurende het voorjaar wel een adult paar aanwezig op de Oosterkwelder, maar nimmer werd de indruk verkregen dat zij een nest hadden. Het paar werd alleen jgend gezien en leek de hele kwelder te bestrijken, waarbij op de beweide kwelder ook geplukte Scholeksters werden gevonden (K. Oosterbeek). Het lijkt er dus op dat er wel een territorium was, maar of er een broedpoging is ondernomen is hoogst onzeker.

Kokmeeuw 51 territoria / Visdief, 8 territoria

Terwijl in 2014 eindelijk weer eens respectabele aantallen Kokmeeuwen en Visdieven werden vastgesteld en er enig broedsucces leek te zijn (Kleefstra 2014b), waren beide soorten in 2015 in klein aantal aanwezig op de laagste delen van de kwelder in telgebied 11. Op 20 mei werden vlakbij de laatste slenk 8 visdievennestjes gevonden, die een ronde later alweer verdwenen waren. Kokmeeuwnesten werden amper gevonden. Op 12 juni werden 12 nesten gevonden met 5x0, 3x1, 2x2 en 2x3 ei. Ook deze legsels waren een ronde later verdwenen.

4. Literatuur

- DE BOER P. 2000a. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 1999. SOVON-inventarisatierapport 2000/06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- DE BOER P. 2000b. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2000. SOVON-inventarisatierapport 2000/22. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DUIVEN P. & ZUIDEWIND J. 1995. Broedvogelstand en reproductie van de Eidereend op Vlieland in 1994 en 1995. *Sula* 9: 157-163.
- HUSTINGS F., BORGGREVE C., VAN TURNHOUT C. & THISSEN J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEEFSTRA R. 1998. Broedvogels van telgebieden 11, 12, 13 en 14 op Schiermonnikoog in 1998. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEEFSTRA R. 2007. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2007. SOVON-inventarisatierapport 2007/21. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEEFSTRA R. 2008. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2008. SOVON-inventarisatierapport 2008/25. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEEFSTRA R. 2009. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2009. SOVON-inventarisatierapport 2009/28. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KLEEFSTRA R. 2010. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2010. Sovon-inventarisatierapport 2010/27. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KLEEFSTRA R. 2014a. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2013. Sovon-rapport 2014/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KLEEFSTRA R. 2014b. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2014. Sovon-rapport 2014/39. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KLEMMANN M. 2001. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2001. Sovon-inventarisatierapport 2001/27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEMMANN M. & KLEEFSTRA R. 2012. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2012. Sovon-rapport 2012/37. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- OOSTERHUIS R. 2003a. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2002. Sovon-inventarisatierapport 2003/10. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- OOSTERHUIS R. 2003b. Broedvogels van Schiermonnikoog in 2003. Sovon-inventarisatierapport 2003/37. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- OOSTERHUIS R. 2004. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2004. Sovon-inventarisatierapport 2004/41. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- OOSTERHUIS R. 2005. Broedvogelmonitoring op Schiermonnikoog in 2005. Sovon-inventarisatierapport 2005/32. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlagen

Bijlage 1. Aantallen Eiders op Schiermonnikoog

Aantallen Eiders op Schiermonnikoog op basis van een gedifferentieerde telling halverwege mei (type 1), twee gedifferentieerde tellingen in het voorjaar (type 2) en een telling van adulte mannetjes halverwege mei (type 3). Voor 1999, 2000 en 2002 staat het gemiddelde van de twee gedifferentieerde tellingen vermeld, zoals die als eilandtotaal zijn opgenomen in de landelijke database.

	1998	1999	1999	2000	2000	2001	2002
Type telling	-	2	2	2	2	3	2
Bron	Kleefstra	de Boer	de Boer	de Boer	de Boer	Klemann	Oosterhuis
	1998	2000	2000	2000	2000	2001	2003/a
Datum	-	28-apr	14-mei	26-apr	12-mei	15-mei	17-mei
Man adult	-	2717	3248	2408	3135	2943	3142
Vrouw adult	-	1281	1445	1182	1529	?	835
Man subadult	-	8	24	89	46	?	271
Totaal broedende vrouwen	-	1444	1827	1315	1652	?	2578
Gemiddelde 2 tellingen	-		1686		1534	-	2553

	2003	2004	2005	2006	2008	2009	2009
Type telling	1	1	1	1	-	2	2
Bron	Oosterhuis	Oosterhuis	Oosterhuis	Klemann & Kleefstra	Kleefstra	Kleefstra	Kleefstra
	2003/b	2004	2005	2006	2008	2009	2009
Datum	13-mei	19-mei	13-mei	mei	-	27-apr	16-mei
Man adult	2757	2523	2510	?	-	370	1064
Vrouw adult	888	340	279	?	-	329	544
Man subadult	508	105	38	?	-	71	286
Totaal broedende vrouwen	2377	2288	2269	2260	-	112	806

	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2012
Type telling	2	2	2	2	4	4	4
Bron	Kleefstra	Kleefstra	Kleefstra & Overdijk	Kleefstra & Overdijk	Klemann & Kleefstra	Klemann & Kleefstra	Klemann & Kleefstra
	2010	2010			2012	2012	2012
Datum	27-apr	15-mei	4-mei	20-mei	10-apr	24-apr	5-mei
Man adult	338	680	340	418	379	387	544
Vrouw adult	352	404	213	774	313	180	305
Man subadult	110	304	38	101	35	54	48
Totaal broedende vrouwen	96	580	165	-255	101	261	287

	2012	2013	2013	2014	2014	2015	2015
Type telling	4	2	2	2	2	2	2
Bron	Klemann & Kleefstra	Kleefstra	Kleefstra	Kleefstra	Kleefstra	Dit rapport	Dit rapport
	2012	2014a	2014a	2014b	2014b		
Datum	12-mei	25-apr	11-mei	28-apr	17-mei	29-apr	23-mei
Man adult	678	429	725	539	255	821	350
Vrouw adult	303	321	321	253	176	341	314
Man subadult	76	46	110	116	333	67	231
Totaal broedende vrouwen	451	154	514	402	-	547	-

In opdracht van:

Natuurmonumenten

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

